ÇÖZÜM VİDEO

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | ORTAÖĞRETİM | ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

COĞRAFYA

10. SINIF

I. DÖNEM ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

COĞRAFYA

10. SINIF
I. DÖNEM ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

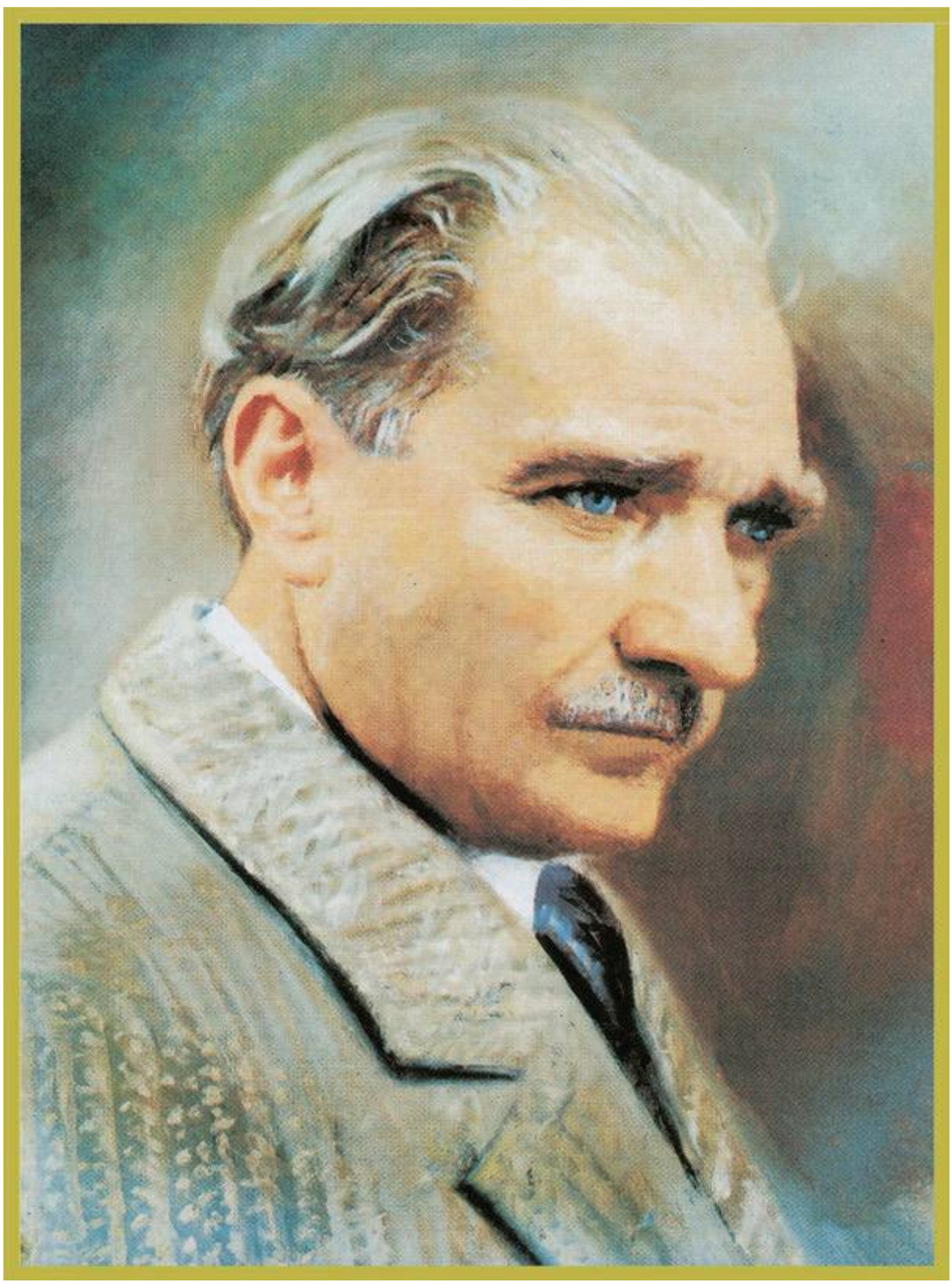

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

COĞ.10.1.1. Örnek olay, olgu ve/veya mekânı coğrafyanın temel kavramları ile ilişkilendirebilme 9

COĞ.10.2.1. Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını özetleyebilme 13

COĞ.10.2.2. Mekânsal bilgi teknolojilerini kullanarak altlık haritalar üzerinde mekânsal veriler oluşturabilme 17

COĞ.10.3.1. Yerkürenin tektonik yapısını çözümleyebilme 21

COĞ.10.3.2. Yeryüzü şekillerinin oluşumunda etkili olan aşınma ve çözünme süreçleri ile iklim ve kayaç özellikleri arasındaki ilişkileri yapılandırabilme 26

COĞ.10.3.3. Yeryüzü şekillerinin oluşumunu aşınım ve birikim süreçleri açısından çözümleyebilme 30

COĞ.10.3.4. Yeryüzü şekillerinin oluşumunda doğal süreçlerin etkilerini saha/sanal saha çalışmalarıyla araştırabilme 35

COĞ.10.3.5. Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ile beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimi sorgulayabilme 39

COĞ.10.4.1. Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörleri sorgulayabilme 44

COĞ.10.1.1. Örnek olay, olgu ve/veya mekânı coğrafyanın temel kavramları ile ilişkilendirebilme

a) Örnek olay, olgu ve/veya mekânın harita üzerindeki konumunu algılar.
b) Örnek olay, olgu ve/veya mekânın temel coğrafi koşullarını tanımlar.
c) Örnek olay, olgu ve/veya mekânın yakın ve uzak çevresiyle olan ilişkilerini çözümler.
ç) Örnek olay, olgu ve/veya mekânın aynı çevrede bulunan diğer olay, olgu veya mekânlar üzerindeki etkisini sorgular

COĞ.10.1.1

TUZ GÖLÜ'NÜN KURUMASININ ÇEVRESEL ETKİLERİ

Tuz Gölü, Van Gölü'nden sonra Türkiye'deki ikinci büyük göldür. Kapalı bir havza olan göl Türkiye'nin tuz ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamaktadır. Tuz Gölü; flamingo kolonileri, turna ve yaban kazı gibi göçmen kuşların yaşam ve üreme alanıdır. Ancak son yıllarda yağışların azalması, sıcaklığın artması, yer altı sularının tarımda bilinçsiz kullanılması nedeniyle gölde ciddi oranda su kaybı yaşanmıştır ve gölün alanı küçülmüştür. Bu durum biyoçeşitliliği, çevredeki ekonomik faaliyetleri ve doğal dengeyi olumsuz etkilemektedir.

Aşağıdaki Türkiye haritasında Tuz Gölü'nün konumu gösterilmiştir.

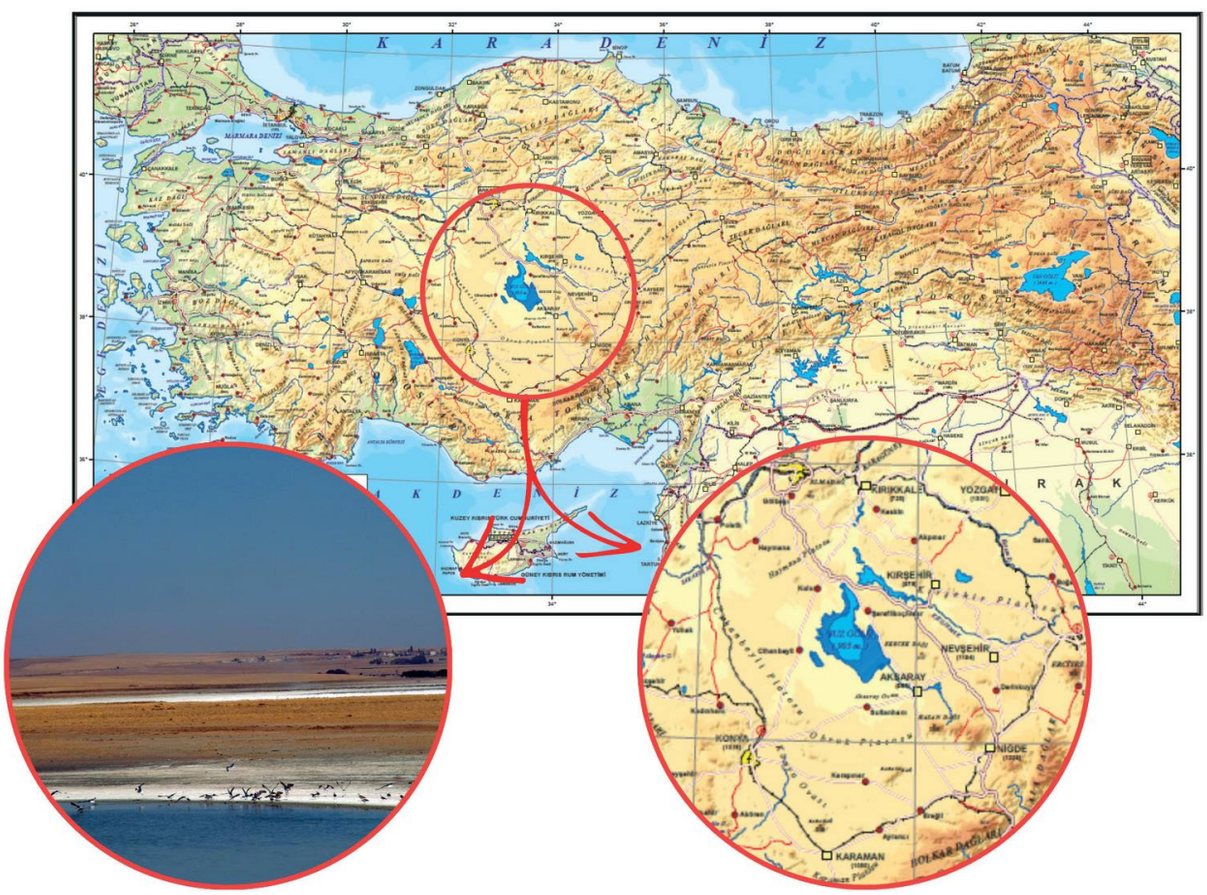

1. **Tuz Gölü'nün, Türkiye'nin kıyısının bulunduğu denizlere göre konumunu yazınız.**

2. **Verilen metin ve haritadan yararlanarak Tuz Gölü çevresinin iklim, bitki örtüsü ve yer şekilleri özelliklerini açıklayınız.**

3. **Tuz Gölü çevresinin coğrafi özelliklerinin göl ve çevresindeki yaşam üzerindeki etkilerini değerlendiriniz.**

4. **Gölde yaşanan su kaybının ve alan azalmasının çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerine birer örnek yazınız.**

Çevresel	Sosyal	Ekonomik

5. **Merak ettiğiniz bir coğrafi olay veya mekâna yönelik coğrafi bakışı yansıtan kısa bir rapor yazınız.**

RAPOR

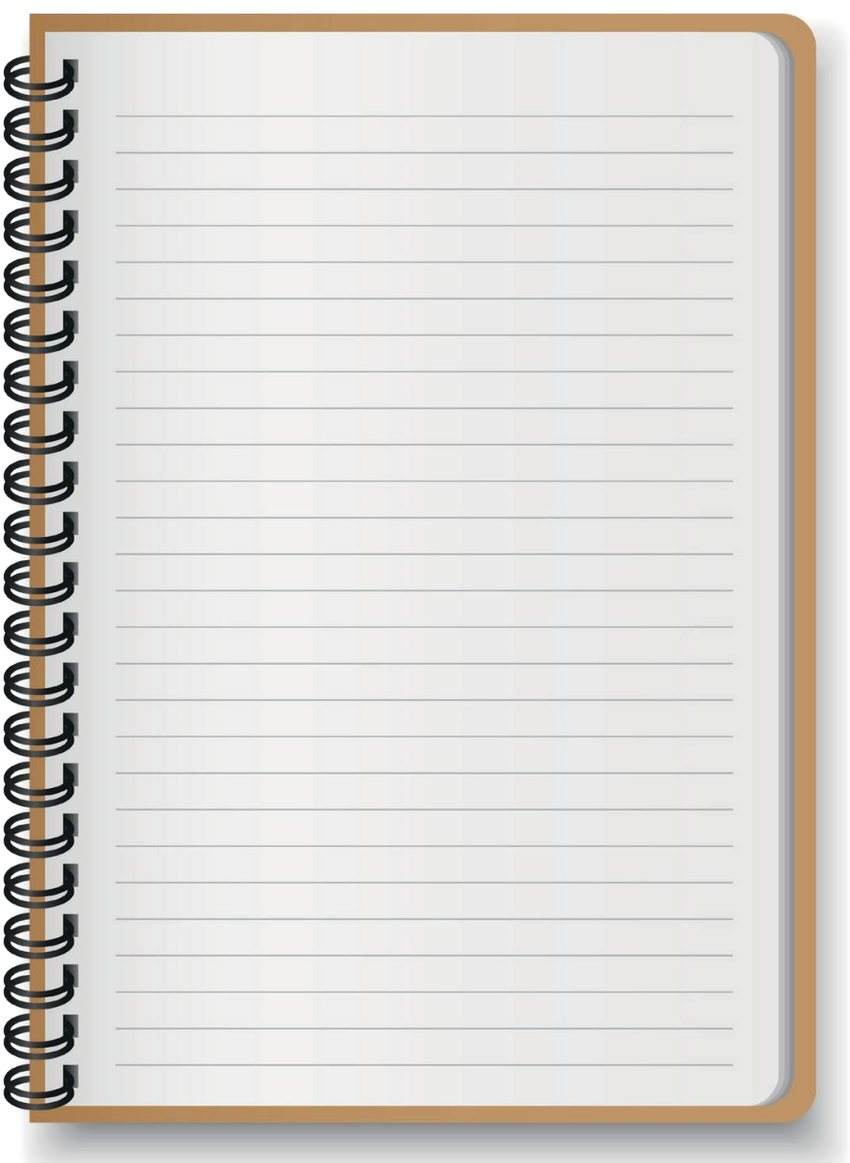

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.2.1. Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını özetleyebilme

a) Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını çözümler.
b) Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını sınıflandırır.
c) Örnek uygulamalar üzerinden CBS ve uzaktan algılamanın kullanım alanlarını yorumlar.

COĞ.10.2.1

KÜRE DAĞLARINDA KAYIP YÜRÜYÜŞÇÜYÜ BULMAK

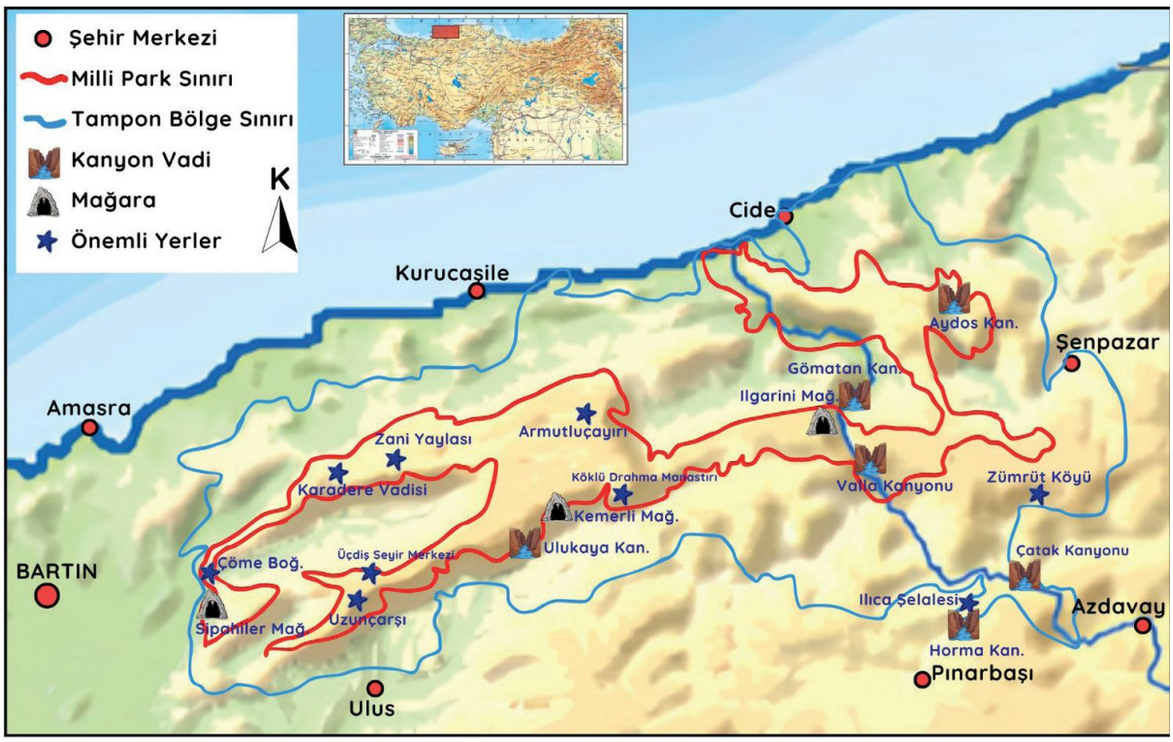

Küre Dağları Millî Parkı'nda yürüyüş yapan gruptan bir kişi kaybolmuştur. Kayıp kişiyi bulmak için arama kurtarma ekipleri bölgede inceleme yapmaktadır. Ekipler, CBS ve uzaktan algılama teknolojilerinden yararlanarak arama alanını daraltmaya çalışmaktadır.

1. Metinde verilen olay ve haritadaki verilerden yararlanarak kayıp kişinin arama-kurtarma sürecinde CBS ve uzaktan algılama teknolojilerinin üstlendiği işlevleri aşağıdaki tabloya yazınız.

CBS'nin Süreçteki İşlevi	Uzaktan Algılama Teknolojilerinin Süreçteki İşlevi

2. Aşağıdaki tabloda kayıp kişiyi bulmak için yapılan uygulamaların karşısına CBS ya da uzaktan algılama teknolojilerinden hangisinin kullanım alanına ait olduğunu örnekteki gibi ilgili sütuna yazınız.

Uygulamalar	CBS/Uzaktan Algılama Teknolojileri
Uydu görüntülerinin incelenmesi	Uzaktan algılama
Kaybolan kişinin son konumunun işaretlenmesi	
Arazi eğiminin analiz edilmesi	
Orman yoğunluğunun tespit edilmesi	
Dere yataklarının haritalanması	
Yüzey sıcaklıklarının belirlenmesi	
Yürüyüş rotalarının harita üzerinde gösterilmesi	
Arama alanının öncelik sırasına göre belirlenmesi	
Güncel arazi görüntülerinin elde edilmesi	
En kısa ve güvenli ulaşım güzergâhının oluşturulması	
Heyelan veya taş düşmesi riski bulunan alanların haritada gösterilmesi	
Termal görüntülerden veriler elde edilmesi	
Arama sonuçlarının haritaya işlenmesi	
Islak zemin ve su birikintilerinin uydu görüntülerinden belirlenmesi	
Ekiplerin konumlarının harita üzerinde takip edilmesi	
Bitki örtüsündeki değişimlerin belirlenmesi	

3. Bu örnek olaydan yola çıkarak mekânsal bilgi teknolojilerinin uygulama alanlarını yorumlayınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.2.2. Mekânsal bilgi teknolojilerini kullanarak altlık haritalar üzerinde mekânsal veriler oluşturabilme

a) Oluşturacağı haritanın amacını belirler.
b) Oluşturacağı harita için gerekli olan yöntem ve araç gereçleri kullanır.
c) Oluşturacağı haritaya ekleyeceği verileri toplar.
ç) Oluşturacağı haritanın türünü belirler.
d) Verileri haritaya işler ve haritanın bileşenlerini oluşturur.
e) Oluşturduğu haritayı amacına uygun biçimde kullanır.
f) Oluşturduğu haritayı ihtiyaç duyduğunda tekrar kullanır.

COĞ.10.2.2

MEKÂNSAL VERİLERİN HARİTALARDA GÖSTERİLMESİ

Sizden, kendi yaşadığınız bölgeyi dijital ortamda haritalandırmanız beklenmektedir. Bu doğrultuda yaşadığınız bölgenin önemli doğal ve beşerî özelliklerini coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ile analiz etmek için OGM Materyal CBS Platformu'nu kullanınız.

1. **OGM Materyal CBS Platformu üzerinde yaşadığınız bölgenin doğal ve beşerî unsurlarını haritalandırmadan önce bu dijital haritanın temel amacını tek bir cümleyle net olarak yazınız.**

   Haritamın Amacı:

2. **Haritanızda nokta, çizgi ve alan sembolleri ile gösterebileceğiniz mekansal unsurlara örnekler yazınız.**

Mekânsal Unsurun Gösteriminde Kullanılan Sembol	Haritanızda Yer Alacak Mekânsal Unsurlar
Nokta	
Çizgi	
Alan	

3. **Nokta, çizgi ve alan şeklinde sembolleştirdiğiniz mekânsal verilerden haritanıza ekleyeceklerinizin tam isimlerini aşağıdaki tabloya yazınız.**

Sembol	Adı
Nokta	
Nokta	
Nokta	
Çizgi	
Çizgi	
Çizgi	
Alan	

4. **OGM Materyal CBS genel ağ adresine giriş yaparak aşağıdaki yönergeleri takip ediniz ve belirlediğiniz coğrafi unsurları oluşturacağınız dijital haritanıza ekleyiniz.**

a. Sol menüde yer alan ‘’altlık harita’’ bölümünden belirlediğiniz verilere uygun harita türünü seçiniz.

b. Haritayı yakınlaştırarak kendi yaşadığınız bölgeyi bulunuz.

c. Sol menüde yer alan “Veri Oluşturma” bölümündeki “Nokta” aracını seçiniz ve önceden belirlediğiniz nokta verilerin konumunu harita üzerinde işaretleyerek isimlendiriniz.

ç. Aynı menüdeki “Çizgi” aracını seçiniz ve önceden belirlediğiniz çizgi verilerini harita üzerinde çizerek isimlendiriniz.

d. Aynı menüdeki “Alan” aracını seçiniz ve önceden belirlediğiniz alan verinin sınırlarını belirleyerek isimlendiriniz.

e. Çizimleriniz bitince sağ üstte yer alan “CBS Araçları > Genel Araçlar” bölümündeki “PDF Olarak İndir” veya “Ekran Görüntüsü Al” aracılığıyla haritanızı cihazınıza kaydediniz.

5. **OGM Materyal CBS genel ağ adresinden** “CBS Araçları > Ölçüm ve Analiz > Mesafe ve Alan” **aracını kullanarak haritanızda belirlediğiniz ve birbirinin kullanımına etki ettiğini düşündüğünüz iki mekânsal unsur arasındaki kuş uçumu mesafeyi ölçünüz.**

Ölçtüğünüz Mekânsal Unsurlar:

Ölçtüğünüz Mesafe:

6. **OGM Materyal CBS** genel ağ adresinden **Proje Yönetimi** başlıklı videoyu izleyiniz ve buradaki yönergelere göre hazırladığınız haritanızı, sol taraftaki menüde yer alan **“GeoJSON (.geojson)”** formatında **“Projeyi İndir”** butonunu kullanarak cihazınıza kaydediniz. Ardından sayfayı yenileyiniz ve haritanızın kaybolduğunu görünüz. Aynı menüdeki **“Dosya Yükle”** butonunu kullanarak daha önce cihazınıza kaydettiğiniz projenizi sisteme geri yükleyiniz.

Buradaki gibi mekânsal verilerin dijital ortamda sistematik olarak kaydedilip tekrar kullanılabilir olması zaman yönetimi, maliyet verimliliği vb. konularda kullanıcılara ne tür avantajlar sağlayabilir?

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.3.1. Yerkürenin tektonik yapısını çözümleyebilme

a) Levha tektoniğine neden olan süreçleri belirler.
b) Yeryüzü şekilleri ile levha tektoniği arasındaki ilişkiyi belirler.

COĞ.10.3.1

TEKTONİK SÜREÇLER

Dünya'nın merkezindeki yüksek sıcaklık konveksiyonel akıntılara neden olur. Çekirdeğe yakın bölgeler ısının etkisiyle yüzeye doğru hareket ederken yüzeye yakın bölgeler ise merkeze doğru batar.

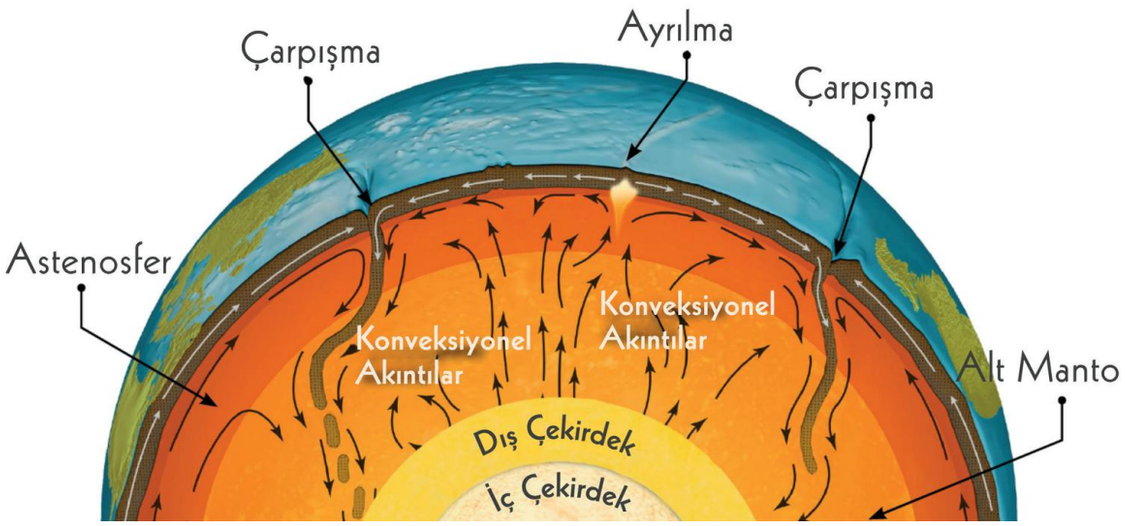

Konveksiyonel akıntılara bağlı olarak yer kabuğundaki levhalar sürekli hareket eder. Levha hareketleri;

Ayrılma (uzaklaşma),

Yaklaşma (çarpışma) ve

Yanal kayma (transform)

olmak üzere üç şekilde gerçekleşmektedir.

Levhaların birbiriyle karşılaşması büyük depremlere sebep olabilir. İki tektonik levha birbirini itmeye başladığı zaman bir gerginlik oluşur ve bu gerginlik zamanla artar. Levhaları meydana getiren kayaların bu gerginliğe dayanamayarak kırılmasıyla depremler meydana gelir.

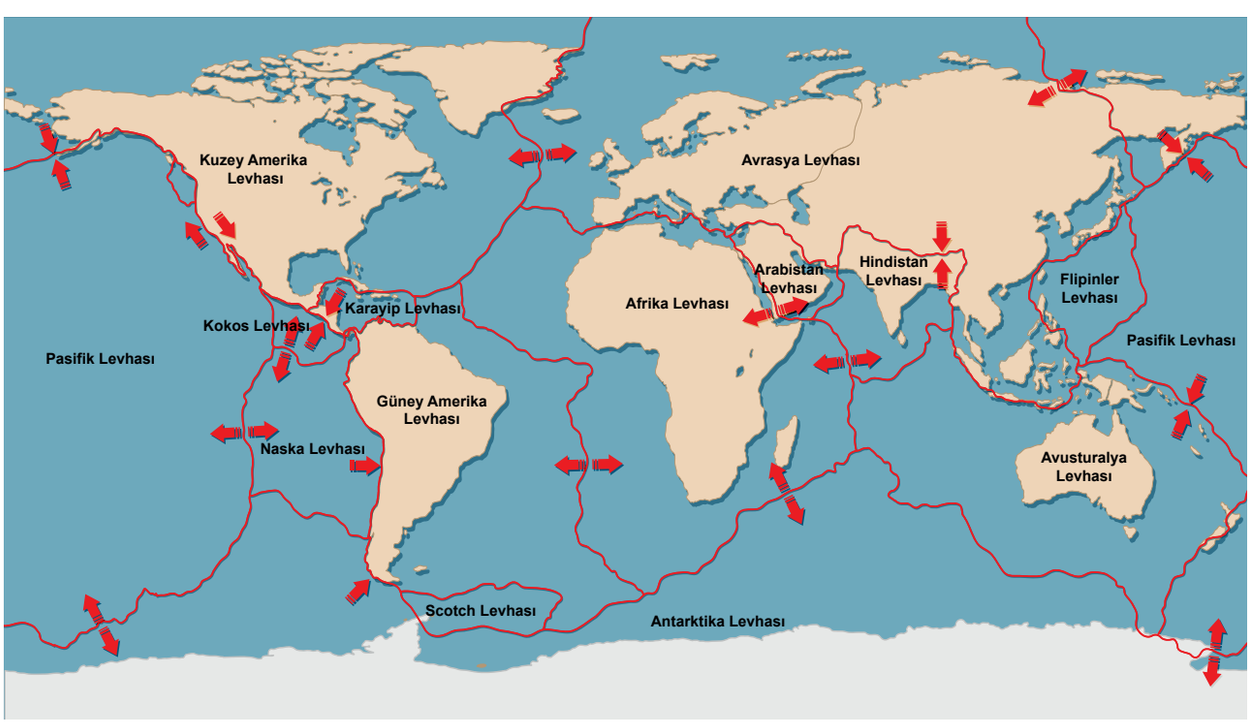

Harita: Levhalar ve Hareket Yönleri

1. **Yukarıdaki metin ve görselden yararlanarak levhaların hareket etmesine neden olan süreci açıklayınız.**

2. **Aşağıdaki levha hareketlerinin adını ve sonucunda oluşan bir yer şeklini yazınız.**

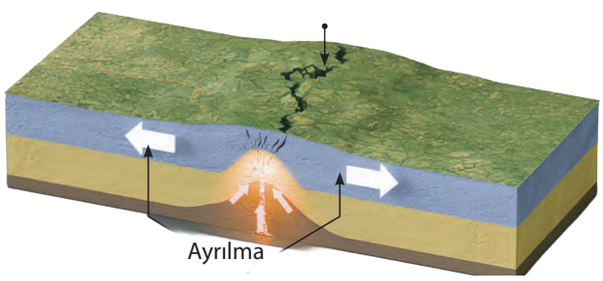

Levha Hareketinin Adı: …

Örnek Yer Şekli: ….

Levha Hareketinin Adı: …

Örnek Yer Şekli: ….

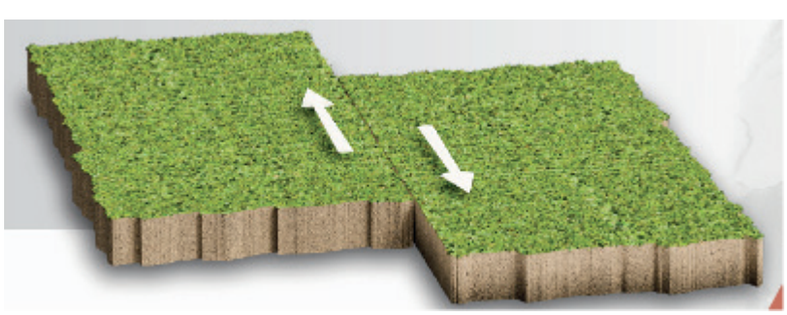

Levha Hareketinin Adı: …

Örnek Yer Şekli: ….

3. Aşağıda dünya fiziki haritası verilmiştir.

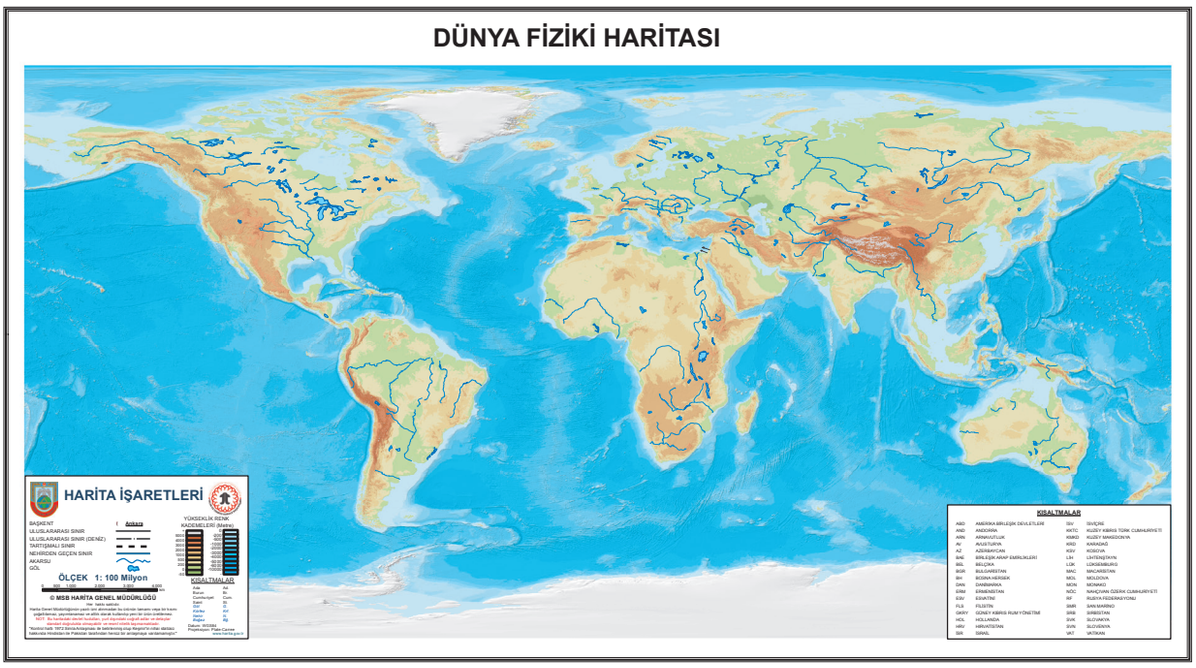

Dünya levha sınırları haritasını dikkate alarak yukarıdaki harita üzerinde deprem riskinin düşük olduğu 3 alan işaretleyiniz. Bu alanları neden seçtiğinizi tabloya yazınız.

Alan	Konumu	Seçme Nedeni
I		
II		
III		

4. Levha tektoniği teorisinden yola çıkarak Dünya'nın gelecekte nasıl görüneceği ile ilgili öngörünüzü gerekçeleri ile yazınız.

Öngörü:

Gerekçe:

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.3.2. Yeryüzü şekillerinin oluşumunda etkili olan aşınma ve çözünme süreçleri ile iklim ve kayaç özellikleri arasındaki ilişkileri yapılandırabilme

a) Aşınma ve çözünme süreçleri ile iklim ve kayaç yapısı arasındaki ilişkileri neden-sonuç bağlamında ortaya koyar.
b) Aşınma ve çözünme süreçlerine ilişkin edindiği bilgilerle kendi bilgilerini anlamlı bir bütün hâline getirir.

COĞ.10.3.2

KAYAÇLARIN HİKÂYESİ

Akarsu, rüzgâr, buzul, dalga ve akıntılar yeryüzünü şekillendiren başlıca dış etkenlerdir. Bu dış etkenlerin yeryüzünü şekillendirme süreci kayaçların ayrışmasıyla başlar. Kayaçların ayrışması ise fiziksel parçalanma ve kimyasal ayrışma yoluyla gerçekleşir. Bu süreç sonunda farklı boyut ve şekillerde yeryüzü şekilleri oluşur.

1. Fiziksel parçalanma ve kimyasal ayrışma ile ilgili aşağıdaki tabloyu uygun şekilde doldurunuz.

	İklim Özellikleri	Kayaç Yapısı	Görüldüğü İklime İki Örnek
Fiziksel parçalanma			
Kimyasal ayrışma			

2. Aşağıdaki yeryüzü şekillerinin oluşumunda aşınma ve çözünme süreçlerinden hangisinin daha etkili olduğunu görsellerin altındaki boş alana yazınız ve nedenini açıklayınız.

3. Aşağıdaki ifadelerden yanlış olanları örnekteki gibi işaretleyip doğrusunu yazınız.

İfadeler	Yanlış	Doğrusu
Tundra iklim bölgesinde kimyasal ayrışma etkilidir.	x	fiziksel çözünme etkilidir.
Sıcak ve nemli iklimlerde kimyasal ayrışma hızı yavaştır.		
Ayrışma ürünü olan toprak, sıcak ve nemli bölgelerde daha kolay oluşabilmektedir.		
Kayaçların özellikleri ve iklim koşulları kayaçların ayrışma hızını belirleyen başlıca etkenlerdir.		
Okyanusal iklim bölgesinde fiziksel çözünme fazladır.		
Kum taşı, kil taşı, kireç taşı gibi tortul kayaçların ayrışmaya karşı direnci genel olarak daha azdır.		
Granit, gabro, siyenit gibi iri kristalli derinlik kayaçları hem fiziksel hem de kimyasal ayrışmaya karşı oldukça dirençlidir.		

4. Aşağıdaki harita üzerinde bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

DÜNYA FİZİKİ HARİTASI

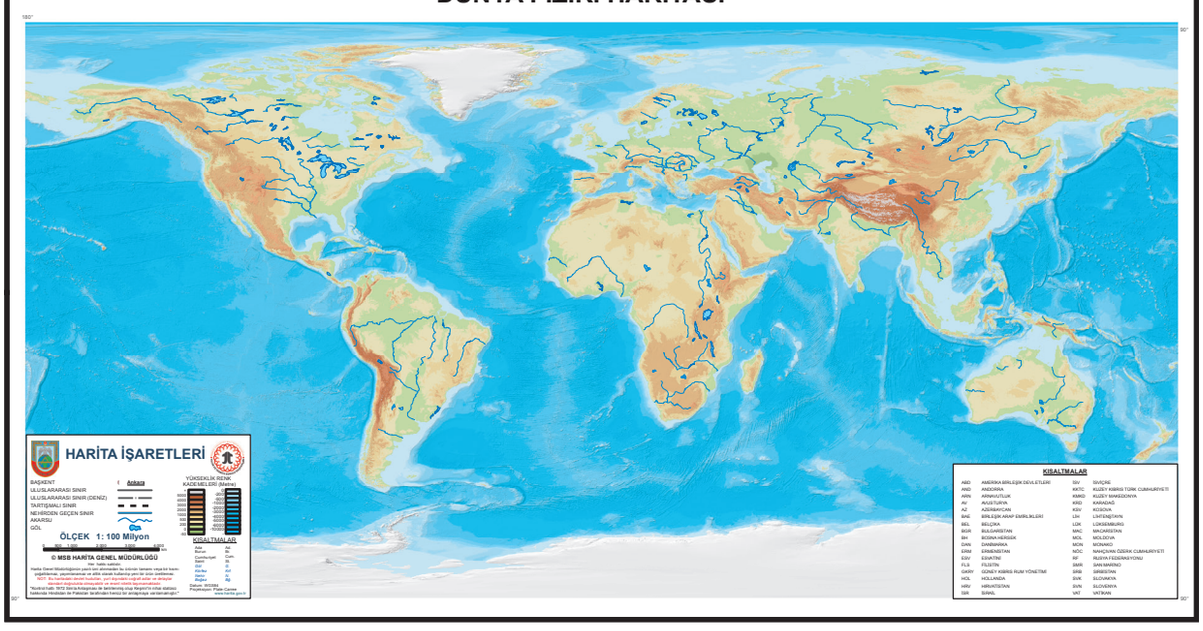

Harita üzerinde numaralandırılan alanların iklim özelliklerini göz önünde bulundurarak bu alanların aşınma ve çözünme süreçlerini açıklayınız.

Alan	Aşınma ve Çözünme Süreci
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	
VII	
VIII	

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.3.3. Yeryüzü şekillerinin oluşumunu aşınım ve birikim süreçleri açısından çözümleyebilme

a) Aşınım ve birikim süreçlerinde ortaya çıkan yeryüzü şekillerini belirler.
b) Aşınım ve birikim süreçleriyle yeryüzü şekilleri arasındaki ilişkiyi belirler.

COĞ.10.3.3

KARSTİK ŞEKİLLERİN İZİNDE

Okulunuz Gezi, Tanıtma ve Turizm Kulübünün düzenlediği arazi çalışması sonunda elde ettiğiniz coğrafi gözlem ve saha çalışmasına ilişkin sonuç raporunu hazırlamak üzere görevlendirildiniz. Raporunuz üç aşamadan oluşacaktır.

AŞAMA 1: Coğrafi Gözlem ve Saha Çalışması Notları

1. Gün: Denizli'nin Pamukkale ilçesinden başlayan gezimizin ilk durağında içinde çözünmüş kalsiyum bikarbonat bulunan yer altı sularının yeryüzüne çıktığı yerde meydana gelen çökelmelerle oluşan şekilleri gördük. Sonraki durağımızda Antalya'nın Korkuteli ilçesine geldik. Bu bölge; etrafı dağlarla çevrili, geniş bir düzlüğün üzerinde yer alıyordu. Coğrafya öğretmenimiz, bu geniş tarım alanının dolinlerin ve uvalaların birleşmesiyle oluştuğunu söyledi. Gezimizin birinci gününün son durağında ise Antalya'nın Manavgat ilçesine geldik. Öğretmenimiz, bu bölgenin Köprüçay Nehri'nin meydana getirdiği iki tarafı dik, çıkılması hemen hemen imkânsız olan, 14 kilometre uzunluğu ve 100 metreyi aşan yüksekliği ile Türkiye'nin en uzun kanyonlarından biri olduğu bilgisini verdi.

2. Gün: Gezimizin sonraki gününde Antalya'nın Alanya ilçesinde yer alan Damlataş Mağarası'na geldik. Mağaraya içerisindeki sarkıtlardan damlamaya devam eden su damlaları nedeniyle bu ismin verildiği bilgisini burada yer alan rehberden aldık. Sonraki durağımız olan Mersin'in Silifke ilçesine doğru yol alırken güzergâhımız üzerinde yağmur ve sel sularının etkisiyle eğimli yamaçlardaki kayaçlar üzerinde oluşan oluk veya yarıntıları görme imkânımız oldu. Silifke'deki son durağımızda ise yer altı sularının uzun yıllar boyunca kireç tabakasını eriterek içerisindeki suyun boşalması ile altı oyulan tavan yapısının çökmesiyle meydana gelmiş doğal oluşumları görme imkânımız oldu. Burada yer alan mağaralardan birine inebildik ancak diğerine inmek mümkün değildi.

1. **Coğrafi gözlem ve saha çalışması notlarında yer alan karstik şekilleri ve sürecini (aşınım/birikim) belirleyerek aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.**

Bölge	Karstik Şekil	Süreç
Denizli-Pamukkale	Traverten	Birikim

AŞAMA 2: Karstik Şekillerin Görsellerinin Tanınması

Aşağıdaki görselde çözünebilen kayaçlarda aşınım ve birikim süreçleri sonunda oluşan karstik şekiller gösterilmiştir.

2. **Görsel üzerindeki yeryüzü şekillerinin adlarını ilgili alana doğru bir şekilde yazınız.**
(Polye, obruk, uvala, dolin, lapya, kanyon vadi, traverten, mağara, sütun, sarkıt, dikit ve galeri)

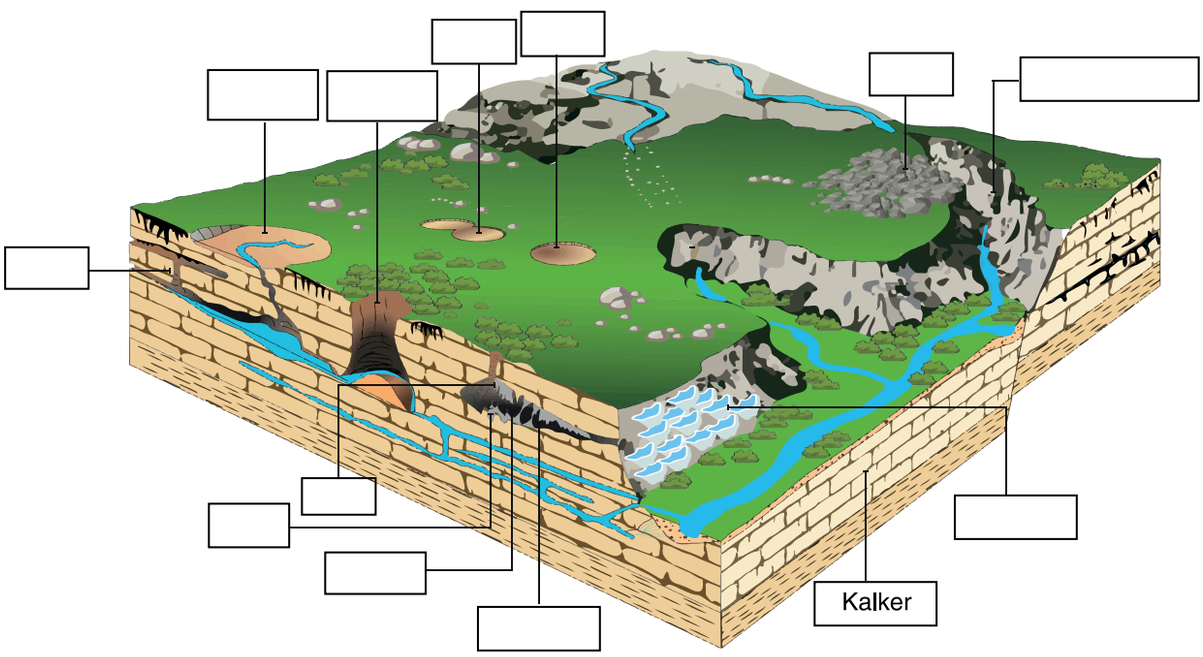

AŞAMA 3: Karstik Şekillerinin Oluşum Sürecinin Çözümlenmesi

3. **Aşınım ve birikim süreçleriyle karstik şekillerin oluşum süreci arasındaki ilişkiyi kısaca açıklayınız.**

4. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralanarak gösterilmiştir.

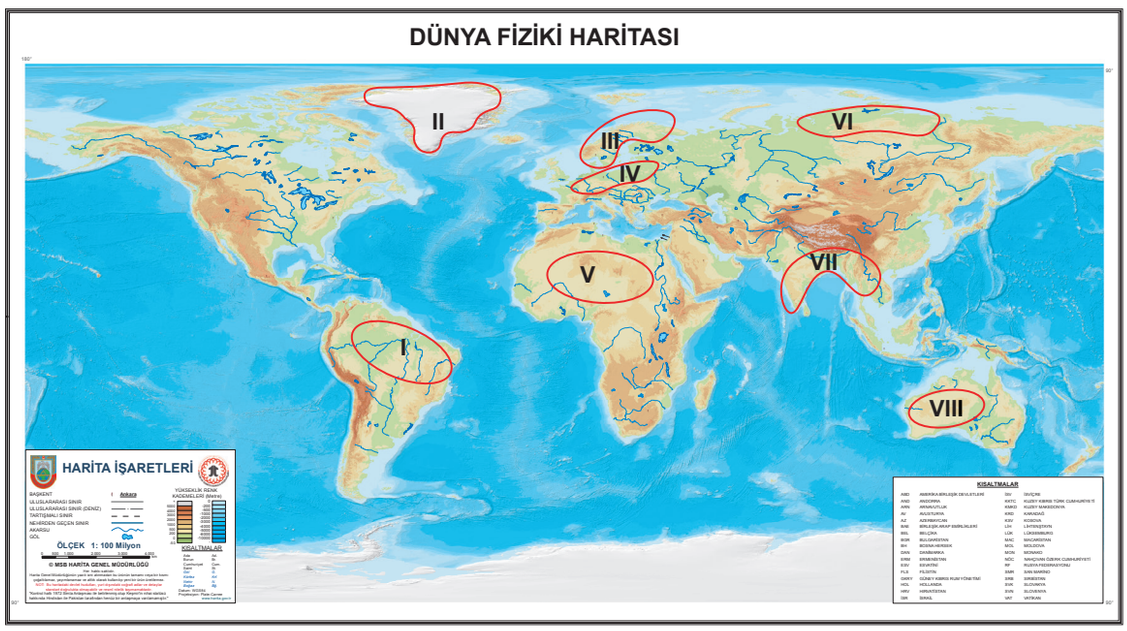

Harita üzerinde numaralanarak gösterilen alanlarda arazinin şekillenmesinde etkili olan başlıca etkenlerin neler olduğunu ve nedenlerini tablodaki ilgili sütunlara yazınız.

Alan	Etkili olan etken	Nedenleri
I		
II		
III		
IV		
V		
VI		
VII		
VIII		

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.3.4. Yeryüzü şekillerinin oluşumunda doğal süreçlerin etkilerini saha/sanal saha çalışmalarıyla araştırabilme

a) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimini incelemek için hazırlık yapar.
b) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişiminde etkili olan faktörleri belirleyebilmek için çalışma sahasında uygulama yapar.
c) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili çalışma sahasından bilgi toplar.
ç) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili çalışma sahasından elde ettiği bilgileri çözümler.
d) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili çözümlediği bilgilere dayalı tahminde bulunur.
e) Yeryüzü şekillerinin oluşum ve değişimiyle ilgili tahminlerini raporlar.

COĞ.10.3.4

KAPADOKYA

QR kodu okutunuz

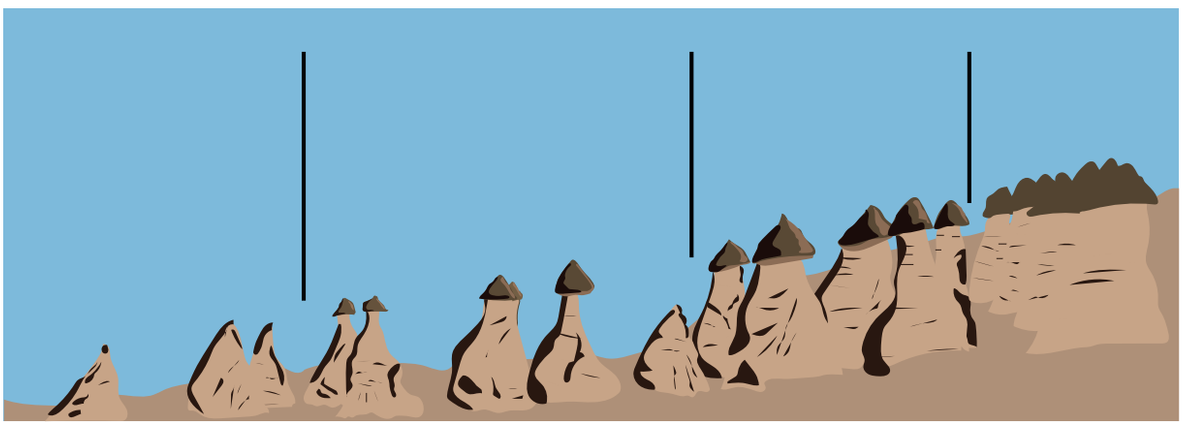

Yukarıda verilen yeryüzü şeklinin oluşum ve değişimini incelemek için videoyu izleyiniz ve soruları cevaplayınız.

1. **İzlediğiniz videoda anlatılan yeryüzü şeklinin adını ve Türkiye'de nerede bulunduğunu yazınız.**

2. **Bu yeryüzü şeklinin oluşumunda etkili olan doğal süreçleri belirleyerek işaretleyiniz.** (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.)

- ☐ Dalga ve akıntılar
- ☐ Yağmur suları
- ☐ Kar erimeleri
- ☐ Yer altı suları
- ☐ Volkanizma
- ☐ Rüzgârlar

3. **Videodaki yeryüzü şekli ile ilgili edindiğiniz bilgileri aşağıdaki tabloya başlıklara göre yazınız.**

Oluşumunda etkili olan kayaç türleri	Aşınım veya birikim özellikleri

3. **Edindiğiniz bilgiler doğrultusunda bu yeryüzü şeklinin oluşumunu kısaca açıklayınız.**

4. **Bu yeryüzü şekli zamanla değişmekte midir? Nedenleri ile açıklayınız?**

5. **Kapadokya'da doğal süreçlerin aynı şekilde devam ettiği varsayılırsa gelecekte bu alanın nasıl bir görünüme sahip olabileceği ile ilgili bir rapor yazınız. Raporunuzu görseller ile destekleyiniz.**

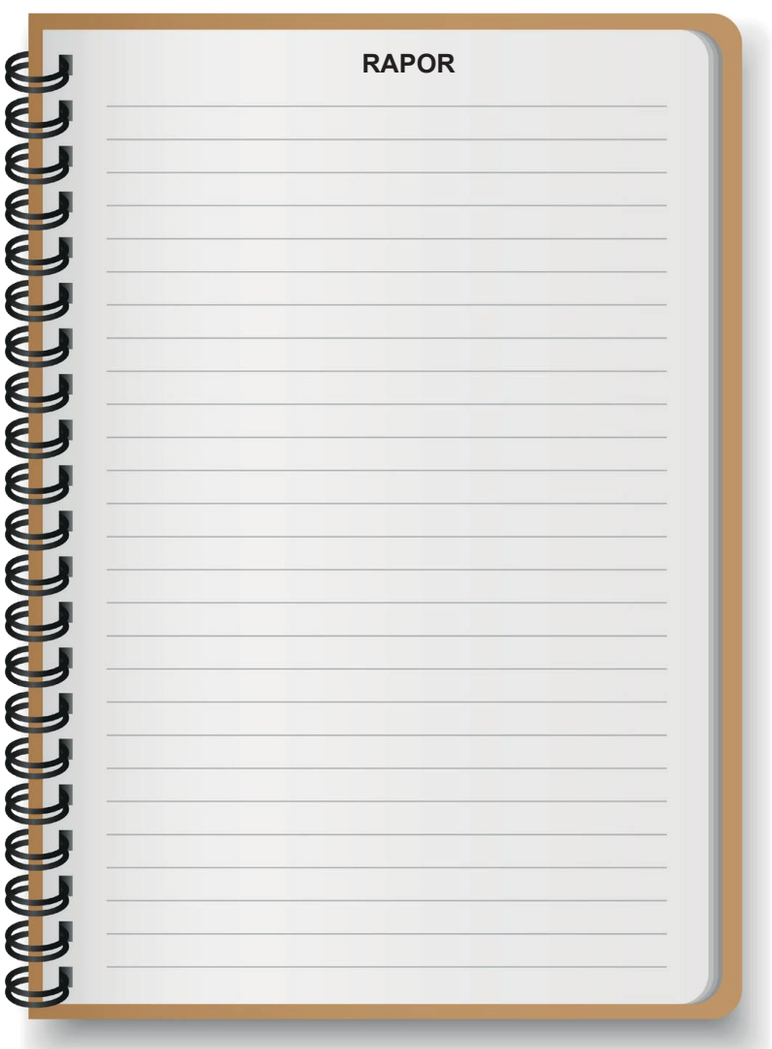

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.3.5. Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ile beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimi sorgulayabilme

a) Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ve beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimle ilgili merak ettiği soruları sorar.
b) Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ve beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimle ilgili bilgi toplar.
c) Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ve beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimle ilgili topladığı bilgileri düzenler.
ç) Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ve beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimle ilgili düzenlediği bilgileri çözümler.
d) Yakın çevresindeki yeryüzü şekilleri ve beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimle ilgili çözümlediği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

COĞ.10.3.5

KARİA YOLU

Karia Yolu, Türkiye'nin en uzun yürüyüş yoludur. Aydın'ın Çine ilçesinden başlayarak Muğla'nın yarımadalarının tamamından geçen rota üzerinde çeşitli köy ve kasaba, koy, tepe, dağ ve antik kentler bulunmaktadır. 850 kilometre uzunluğundaki bu yürüyüş yolu Türkiye'den ve yurt dışıından pek çok yürüyüşçüyü çekmektedir.

Karia Yolu; Bozburun ve Datça Yarımadaları, Gökova Körfezi ve İç Karia olmak üzere dört ana bölüm ve Muğla Çevresi olarak bir ek bölümden oluşmaktadır.

Karia Yolu Eski Datça Akyaka Arası Yürüyüş Güzergâhı

KARİA YOLU
ESKİ DATÇA-AKYAKA
ARASI YÜRÜYÜŞ
GÜZERGÂHI

Muğla ve çevresinde doğa yürüyüşleri düzenleyen "Likya–Karia Gezginleri" Eski Datça Akyaka arasında yürüyüş yapmaya karar vermiştir.

Bu yürüyüş yolunun rotası aşağıdaki gibidir:

Rotanın başlangıç yeri Eski Datça'dır. Buradan başlayan yürüyüşçüler önce güneye ve sonra batıya doğru engebeli burunları ve koyları aşıp Knidos Antik Kenti'ne ve yarımadanın ucunda yer alan Deve Boynu Deniz Feneri'ne ulaşır. Bu noktadan doğuya, ana karaya yol alan rota Datça Yarımadası'nın kuzey şeridini takip edip, en dar kısmı olan Balıkaşıran'a ve buradan Cleopatra/Sedir Adası'na doğru yol alıp Akyaka'da son bulur.

Yukarıdaki harita ve metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. **Yürüyüş grubunun gezi rotasını ve haritayı inceleyiniz. Bu rotadaki yeryüzü şekilleri ve beşerî faaliyetler arasındaki ilişki ile ilgili merak ettiğiniz iki soru yazınız.**

   Soru1:

   Soru2:

2. **Aşağıdaki tabloda Karia Yolu güzergâhında yer alan bazı yeryüzü şekilleri verilmiştir. Bu yeryüzü şekillerinin ile beşerî faaliyetlere katkısı ile ilgili bilgi toplayınız. Topladığınız bilgileri tabloda gösteriniz.**

Yeryüzü Şekli	Beşerî Faaliyetlere Katkısı
Menteşe Dağları / Karova Dağları	
Dalaman Çayı Vadisi	
Gökova Körfezi / Sarsala Koyu	
Köyceğiz Gölü	
Gökova kıyısındaki dar ovalar / Dalaman çevresi	

3. Aşağıda Karia Yolu'nun Datça Yarımadası yükseklik profili verilmiştir.

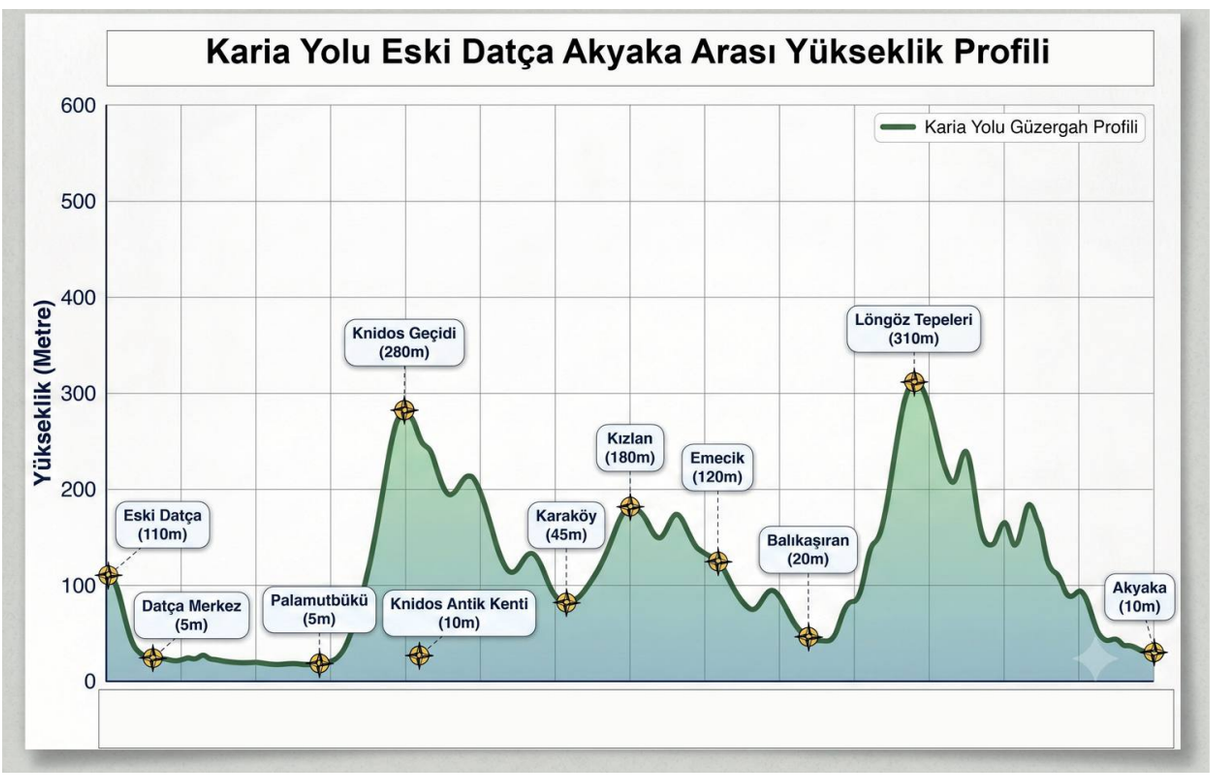

Bu profil dikkate alındığında Karia Yolu'nun Datça Yarımadası bölümünde yürüyüş yapan bir grubun enerji tüketimi ve turizme katkısı nasıl olur? Açıklayınız.

4. Karya Antik Yolu düz bir ovada bulunsaydı trekking turizmi aynı düzeyde gelişir miydi?

5. Karya Antik Yolu çevresinde hangi ekonomik faaliyetler gelişmiştir?

6. Bölgedeki doğal ve kültürel mirasın korunması neden önemlidir?

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.10.4.1. Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörleri sorgulayabilme

a) Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörlere yönelik sorular sorar.
b) Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörlere yönelik bilgi toplar.
c) Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörlere yönelik topladığı bilgileri düzenler.
ç) Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörlere yönelik düzenlediği bilgileri çözümler.
d) Yerleşme yeri seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde etkili olan coğrafi faktörlere yönelik çözümlediği bilgilerden çıkardığı sonuçları paylaşır.

COĞ.10.4.1

İLHAN VADİSİ

Yüzyıllar boyunca insanoğlu, barınma ve hayatta kalma güdüsüyle yeryüzünde kendine en uygun yaşam alanlarını seçmeye çalışmıştır. Bu seçim rastgele olmamış; iklim, yer şekilleri, su kaynakları gibi doğal faktörler ile tarım, ulaşım ve ticaret gibi beşerî unsurlar dikkate alınarak yapılmıştır.

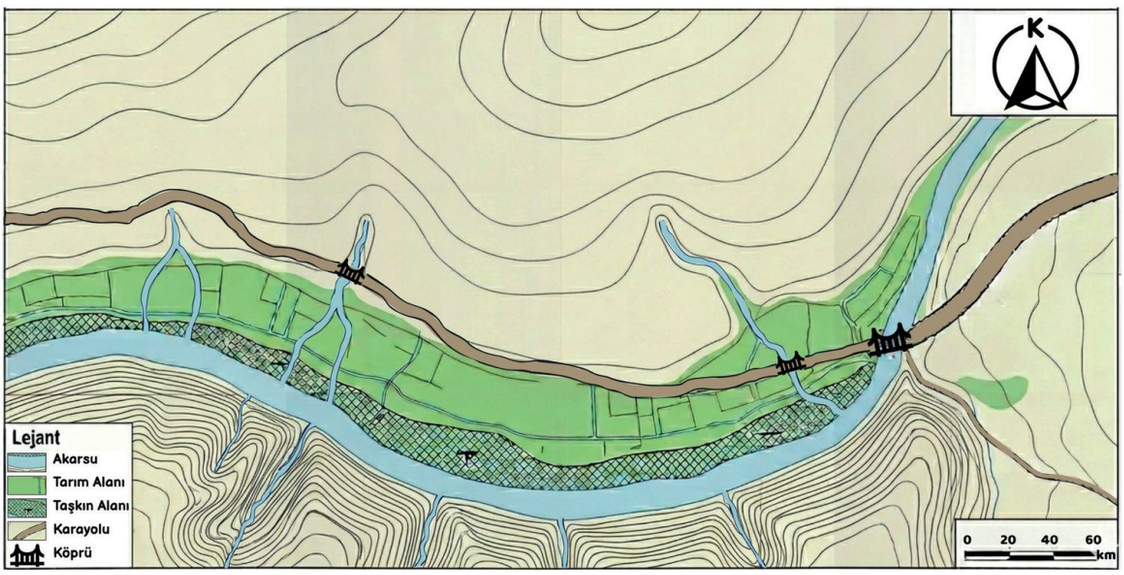

İlhan Vadisi, iklim bakımından insan yaşamı için oldukça elverişlidir. Jeomorfolojik olarak iki farklı yamaç sistemi ve bunları ayıran bir taban arazisinden oluşmaktadır. Vadinin tam ortasından debisi yüksek, havzası geniş büyük bir akarsu akmaktadır. Bu akarsu, binlerce yıldır taşıdığı alüvyonları vadi tabanında biriktirerek tarım alanlarını oluşturmuştur. Ancak akarsu yatağı özellikle karların eridiği ve yağışların yoğunlaştığı ilkbahar döneminde taşkın riski taşımaktadır.

Vadinin güneyinde kalan yamaçlar oldukça dik bir eğime sahiptir. Bu dikliğin yanı sıra arazinin kayaç yapısı ve killi tabakaların varlığı, yamaçta heyelan riskini artırmaktadır. Vadinin kuzey yamacı ise güneye kıyasla daha az eğimli bir topografyaya sahiptir. Jeolojik açıdan bakıldığında ise vadi zemini sert kayalardan oluşmaktadır.

Akarsuyun beslediği alüvyal ova, bölgenin en büyük ekonomik sermayesidir. Vadinin merkezinden, jeopolitik olarak hayati öneme sahip, komşu bölgelere bağlanan tarihi bir karayolu geçmektedir. Bu transit hat, bölgenin zamanla bir ticaret merkezine, lojistik üsse ve pazar alanına dönüşebileceğini göstermektedir. Ulaşım hatlarına yakınlık, yerleşmelerin büyüme hızını doğrudan etkileyen önemli bir beşerî faktördür.

1. **İlhan Vadisi'nde yerleşmelerin kurulması ve gelişmesi için uygun coğrafi koşullara sahip alanları belirlemeye yönelik 2 soru yazınız.**

Soru 1:

Soru 2:

2. **Metinde geçen ve yerleşme yerinin seçiminde etkili olan başlıca coğrafi faktörleri doğal ve beşerî faktörler olarak aşağıdaki tabloya yazınız.**

Doğal Faktörler	Beşeri Faktörler

3. **İlhan Vadisi'ne yerleşmeyi düşünen insanlar için bölgedeki coğrafi faktörleri olumlu ve olumsuz faktörler şeklinde gruplandırıp birer örnek vererek açıklayınız.**

Olumlu:

Olumsuz:

4. **Harita ve metindeki bilgiler dikkate alındığında sizce İlhan Vadisi'nde uygun yerleşme alanları nerelerdir? Harita üzerinde gösteriniz. Bu seçimlerinizin nedenlerini açıklayınız.**

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf Coğrafya Öğrenme Etkinlikleri Seti 2. Bölüm (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net